

DOODSENGELEN

Wouter Helders

Uitgeverij LetterRijn Leidschendam

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden, noch voor de directe of indirecte gevolgen hiervan.

Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever worden openbaar gemaakt of verveelvoudigd, waaronder begrepen het reproduceren door middel van druk, offset, fotokopie of microfilm of in enige digitale, elektronische, optische of andere vorm of (en dit geldt zo nodig in aanvulling op het auteursrecht) het reproduceren (i) ten behoeve van een onderneming, organisatie of instelling of (ii) voor eigen oefening, studie of gebruik welk(e) niet strikt privé van aard is.

Eerste druk, oktober 2020

© 2020 LetterRijn

Auteur: Wouter Helders

Redactie: Theo van Rijn, Marlies de Bruin

Grafische vormgeving: LetterRijn

Drukwerk: Grafistar B.V. Lichtenvoorde

Uitgeverij: LetterRijn

www.letterrijn.nl

 LetterRijn

isbn: 978-94-931920-4-1

Erbil, Iraaks-Koerdistan, 7 september

De twee honden, beide van een onbestemd ras, werden aan weerskanten van de met schotten omheinde ring door hun baasjes in bedwang gehouden. Op de vloer van de twintig vierkante meter grote arena was zand en zaagsel gestrooid. De bloedvlekken van de vorige gevechten waren nog duidelijk te zien.

Opgejut door het gejoel van de menigte en de hardhandige aansporing van hun baasjes, werd het geblaf en gegrom van de honden luider. Ze rukten aan hun kettingen en probeerden zich met wilde sprongen te ontworstelen aan de greep van de mannen die hen vasthielden. Het geluid in de zaal zwakte langzaam af, alsof iedereen wist dat het moment dichterbij kwam dat de honden zich op elkaar zouden storten.

Alan Sivan liet zijn geofende blik over de mannen glijden die hem omringden, speurend naar iets afwijkends, iets onverwachts. Er moesten minimaal driehonderd mannen in de zaal zijn en hoewel iedereen was gefouilleerd bij binnenkomst, wist hij uit ervaring dat dat niet veel betekende. Mensen waren inventief, bewakers omkoopbaar. Machtige figuren als Guzman, de man die hij moest beschermen, hadden veel vijanden.

Alan was niet alleen, Guzman had een klein leger lijfwachten dat hem altijd omringde, maar als ervaren rot had hij de leiding. Hij had zijn mannen over de ruimte verdeeld, ieder had een eigen sector. Zelf had Alan zich ingedeeld als *laatste man* en stond vlak achter Guzman en diens politieke vrienden. Het zou niet de eerste keer zijn dat het gevaar juist uit eigen kring kwam. Als dat zo was, dan was hij er klaar voor, wist hij, zich opeens extra bewust van het pistool onder zijn oksel.

Zijn oortje kraakte. 'Naast de hoofdingang. Kale man. Grijs pak.' Alan draaide zich om en zag de man meteen. Hij was forsgebouwd en bewoog zich lomp tussen de menigte door, hier en daar mannen opzij duwend. Hij kwam Alans kant op en was nu zo dichtbij, dat Alan kon zien dat zijn ogen opengesperd waren. Toen de man zijn

hand naar zijn binnenzak verplaatste, ging er een rilling door Alan en hij reageerde direct door naar zijn pistool te grijpen.

Drie meter voor hem draaide de man ineens van hem weg. Alan had zijn pistool uit de holster gehaald en verborg het wapen achter de revers van zijn jasje terwijl hij de man nauwlettend in de gaten hield. Plots haalde de man zijn hand naar voren en Alan spande zijn vinger om de trekker, klaar om te schieten.

Uit de jas van de man kwam een verfrommeld stapeltje bankbiljetten tevoorschijn dat hij in het gezicht van een van de bookies duwde. Precies op dat moment barstte achter Alan het gejoel weer los. 'Negatief', bromde Alan in het microfoontje dat boven in zijn hemd zat toen hij zag dat de bookie de inzet van de man met een afgemeten gebaar weigerde. Hij glimlachte toen hij zich omdraaide. De bookmakers hier waren streng. De man was te laat. Het gevecht was begonnen.

Alan was net op tijd om te zien hoe de twee honden, die met hun wolfachtige kop en gele vacht nog het meest op dingo's leken, werden losgelaten en op elkaar afvlogen. Hun poten wierpen het witte zand hoog op, zodat een regen van zandkorrels neerdaalde op de hoofden van de mannen die vlak buiten de ring zaten.

Net voor ze elkaar halverwege de ring ontmoetten, sprongen de dieren – die in grootte nauwelijks van elkaar verschilden – omhoog en klapten, happend naar elkaars nek, midden in de lucht tegen elkaar aan om een moment later achterstevoren naar beneden te duikelen en met een doffe knal op hun rug te landen. Ze stonden onmiddellijk weer op en begonnen met ontblote tanden om elkaar heen te draaien. De dieren lieten hun kop laag tussen de schouders hangen, de oren plat naar achteren. De afgekorte staarten lagen dicht tegen hun achterpoten, terwijl ze om elkaar heen dansten en af en toe een uitval deden, speurend naar zwakke plekken in de verdediging van de ander.

Ondanks zijn ervaring en toewijding aan zijn taak werden Alans ogen naar het tafereel getrokken. Net als de rest van de menigte werd hij gegrepen door de spanning, door het vooruitzicht op bloed.

De twee honden deden in felheid niet voor elkaar onder en leken

aan elkaar gewaagd. Telkens als de ene hond de andere even te pakken had, zwol het geschreeuw in de zaal aan. De beesten bloedden inmiddels allebei uit ondiepe wonden aan hun oren en snuit. Alan wist dat het niet lang meer kon duren. Het gevecht was doorgestoken kaart, een barbaarse afspiegeling van de politieke strijd waarbij hij als scheidsrechter betrokken was. Al was het maar de vraag welk van de twee bloediger was. Net zoals Guzman was voorbestemd te winnen, gold dat ook voor de linker hond. Met stemgedrag of toeval had het weinig te maken. Waar gemanipuleerd kon worden, werd dat gedaan. Zo ook hier. Het chipje dat in het scrotum van de rechter hond was ingebracht, had een lage elektrische lading. Precies genoeg om het dier te laten schrikken en af te remmen op het juiste moment en zo de andere hond de mogelijkheid te bieden het gevecht te beslissen.

Het moment kwam eerder dan hij had verwacht. Voor de toeschouwers was het bijna niet te zien, maar voor Alan, die er op was voorbereid, was het lichte schokje zichtbaar doordat het dier een fractie van een seconde verkrampde. Meer had de andere hond, gierend van de adrenaline en opgefokt door de pijn van zijn wonden, niet nodig. Hij sprong naar voren en greep zijn tegenstander bij de keel. Zijn scherp gevijlde tanden zonken diep in het zachte nekweefsel van de andere hond en hij schudde zijn kop agressief waardoor de vacht openscheurde en het onderliggende vlees open kwam te liggen. De borst van de gewonde hond kleurde rood en zijn gepieping ging over in een kort gejeul toen zijn luchtpijp werd opengescheurd en er een slagader knapte. Zijn hart pompte nog even door. Terwijl hij door zijn poten zakte, spoot er een fontein van bloed uit zijn nek over een van de vip-tafels net buiten de ring. De mannen juichten toen hun gezichten en maatpakken werden besmeurd met bloed.

Alan juichte met hen mee, bevangen door het extatische gevoel dat het tafereel in hem losmaakte, om zich een moment later schuld bewust te realiseren dat hij zijn beveiligingsopdracht al ruim een minuut lang had verwaarloosd. Zijn ogen schoten naar voren. Guzman stond gelukkig nog steeds ongeschonden overeind, en Alan herkende geen enkele dreiging in de mannen om hem heen.

Zonder zijn ogen van Guzman af te halen, deed hij twee stappen opzij en greep de schouder van de bookie die daar stond. Zonder iets te zeggen stak hij zijn vrije hand uit en voelde dat er een stapeltje biljetten in werd gelegd. Hij liet het zonder na te tellen in zijn binnenzak glijden, liet de schouder van de man los en knikte ten teken dat hij tevreden was. Hij was niet bang te worden genaaid. De mannen hier kenden hem, wisten wie hij was en wie zijn vrienden waren. Niemand durfde met hem te spotten.

Hoewel hij al weken in Erbil was, moest Sam de Wild nog steeds wennen aan handtastelijkheden. De mannen om hem heen sloegen hem enthousiast op de schouders, schudden onafgebroken zijn hand terwijl ze óf de overwinning van hun hond bejubelden óf zich beklaagden over het onrechtmatige verlies. Voor Sam maakten beide weinig uit, de uitkomst was hetzelfde; de mannen hielden zijn hand in alle gevallen ongemakkelijk lang vast.

Sam wist zijn gezicht echter in de plooi te houden en verborg zijn ongemakkelijke gevoel achter een grijnzend masker. De korte antwoorden die hij gaf, rolden in vloeiend Arabisch uit zijn mond. Hij wist dat hij met zijn donkere haar en door de zon gebruinde huid makkelijk kon doorgaan voor een local. Zelfs zijn lichtgroene ogen vielen in dit licht niet op. Als iemand ernaar zou vragen, dan zou hij zeggen dat hij uit Syrië kwam, waar lichte ogen meer voorkwamen.

Tussen de korte gesprekken door hield Sam zijn blik strak op beneden gericht. Als iemand naar hem zou kijken, zou diegene denken dat hij naar de arena keek, maar in werkelijkheid keek hij naar een tafel die er net buiten stond. Guzman had zijn dikke lijf in een van de witte, plastic kuipstoeltjes gepropt en zat op de voorste rij, net buiten de ring. Hij ontblootte met enige regelmaat zijn tanden terwijl hij een aantal van de mannen die om zijn aandacht bedelden glimlachend de hand drukte.

Het volgende paar honden werd binnengebracht, het laatste gevecht van de avond zou zo gaan beginnen. Sam hield zijn ogen strak op de arena gericht, pas toen het gevecht was begonnen liet hij ze

opnieuw door de ruimte glijden. Hij had niet verwacht Guzman hier te grazen te kunnen nemen, maar de avond bood hem wel de gelegenheid de beveiliging van de Koerdische leider eens beter onder de loep te nemen. De eerste man werd er zo door Sam uitgepikt. Hij stond vlak achter Guzman en zag er, met zijn gespierde lichaam, kortgeknipte donkere haren en rusteloze ogen, uit als een professional. Zelfs op deze afstand zag Sam de bobbel onder de oksel van de man. Hij was gewapend. Zoals Sam had verwacht, kon de man de spanning van het gevecht niet weerstaan en had hij zijn ogen op de arena gericht in plaats van op de menigte die hij in de gaten moest houden. Sam kon dus rustig rondkijken zonder direct het gevaar te lopen te worden opgemerkt.

Al snel spotte hij bij de ingang een tweede man en vijf anderen verspreid over de ruimte. Ze vielen allemaal op door hun maatpakken, stramme, bijna militaire houding en brede schouders. Dat bracht het totaal aantal beveiligers op minimaal zeven. Ervan uitgaand dat hij er een paar had gemist, betekende dat dat Guzman een stuk of tien lijfwachten bij zich had. Sam grimaste. Als hij zelfs in zijn kerngebied, de streek waar hij de meeste steun genoot, zoveel voorzorgsmaatregelen trof, nam Guzman beveiliging serieuzer dan hij had verwacht. Of zou er een dreiging zijn, anders dan die van hemzelf, waarvan hij niet op de hoogte was? Hij was er zeker van dat ze van hem geen lucht hadden gekregen. Alhoewel, hoe zeker kon je zijn in dit vak?

Meters onder hem had de ene hond zijn kaken in de nek van de andere laten zinken, en schudde zijn slachtoffer nu in een dodelijke omhelzing heen en weer.

Een minuut later was het gevecht voorbij. De winnaars joelden en drongen zich naar voren om de opbrengsten van hun gok bij een van de bookies te claimen. De verliezende meerderheid schuifelde chagrijnig naar de uitgang. Sam toverde een teleurgestelde blik op zijn gezicht en liet zich door de stroom mensen meevoeren. Hij verliet de naar mannenzweet, ongefilterde tabak en dieren ruikende ruimte zonder problemen. Eenmaal op straat loste hij op in de stroom voetgangers.

Brussel, België, 7 september

Sinds de aanslagen was Brussel veranderd. Niet letterlijk. Het was nog steeds dezelfde stad. Een oude stad, met sporen van grandeur, maar vooral een allesoverheersende smoezeligheid. Een stad met een Vlaams uiterlijk, een Waals hart en Arabische nieren. Dat alles was niet veranderd sinds Sofie Lafleur er twee jaar geleden was neergestreken. Wat wel was veranderd, was de sfeer op straat. De houding van de mensen, die eerder balanceerde tussen arrogant en laconiek met een vleugje cynisme, was omgeslagen in een angstig wantrouwen. De bijna tweehonderd nationaliteiten in de Europese hoofdstad waren zelden zo verdeeld geweest. Hoewel de aloude strijd tussen de Vlamingen en Walen nog steeds domineerde, werd hij langzaam maar zeker overschaduwd door tal van andere conflicten. Eén tegenstelling stak erbovenuit, hij oversteeg die van de socialisten tegen liberalen, van de nationalisten tegen kosmopolieten, van voorstanders van het verlaten van de EU tegen Eurofielen, van oude immigranten tegen nieuwe. Het was de islam tegen de rest.

Terwijl ze van de Europese Wijk naar de Grote Markt liep, trok Sofie Lafleur haar kraag een beetje verder omhoog. Er woei een guur windje vandaag. De herfst had definitief zijn intrede gedaan en was bezig de laatste restjes zomer te verdrijven. Het debat in het Europees Parlement over migratie, assimilatie, vluchtelingen en migranten was emotioneel geweest. De lidstaten van het oude continent leken het maar niet eens te kunnen worden over een breed gedragen aanpak. Hoewel ze als journalist wist dat ze haar objectiviteit moest koesteren, had ze zich, zeker door de houding van Oost-Europese lidstaten, persoonlijk aangevallen gevoeld. Was zij met haar Congolese moeder en Waalse vader wel een echte Belg? Laat staan een Vlaming?

Met de windvlagen, die haar haren deden dansen, verwaaiden ook haar gedachten. Met elke meter die ze dichterbij haar eindbestemming kwam, verbeterde haar humeur. Het was weekend. Tijd voor haar zoon Marcel. Tijd voor Philippe. Tijd voor haarzelf.

Bij hoge uitzondering had Sofie haar eeuwige hoge hakken ingewisseld voor comfortabele gympies. Het was een noodzakelijk kwaad, dacht ze. De halfuur durende wandeling over de grotendeels met kinderkopjes bestrate stoepen en pleinen zou op haar werkschoeisel een kwelling zijn. Dat ze haar lengte van 1 meter 62 nu niet in de door haar geprefereerde opwaartse richting kon opstuwen, nam ze op de koop toe.

Ze was zich nauwelijks bewust van de vele blikken die vooral mannen haar toewierpen terwijl ze door de Brusselse binnenstad liep. De enkele blik die ze wel opmerkte, negeerde ze. Sofie wist dat veel mannen haar met haar donkere krullen, getinte huid en blauwe ogen erg aantrekkelijk vonden. Het was een gegeven dat ze als journalist, maar ook in haar privéleven, vroeger veel had uitgebuit. In haar werk gebruikte ze het nog steeds. Als EU-correspondent moest ze alle wapens inzetten die ze had om grote scoops binnen te halen. Privé had ze diezelfde kwaliteiten tegenwoordig minder nodig.

Philippe had een tafeltje bemachtigd bij een café op een steenworp afstand van de Grote Markt aan de Rue de la Violette. Hij stond op om haar te groeten en ze nestelde zich even tegen hem aan, waarbij ze enigszins op haar tenen ging staan en haar neus omhoog stak richting zijn nek. Hij had haar favoriete luchtje opgedaan en ze inhaleerde diep.

Philippe verbrak de omhelzing zachtjes en keek haar spottend aan. 'Ruik je nou aan me?'

Sofie glimlachte naar hem. Deels om het charmante Franse accent dat hij had wanneer hij Vlaams praatte en deels om de vraag zelf, die omstanders ongetwijfeld raar in de oren moest klinken.

'Ik zou niet durven. Jullie Walen houden er heel andere hygiënestandaarden op na. Voor hetzelfde geld heb je niet gedoucht.'

'In dat geval moet je misschien nog wat beter ruiken.'

Hij drukte haar weer stevig tegen zich aan.

'Ik hou van je,' fluisterde ze zachtjes in zijn oor.

'Ik van jou, kleintje,' mompelde hij.

Ze namen plaats aan het tafeltje. Het terras om hen heen zat vol. Het was vrijdagavond en de ambtenarij, studenten en een allegaartje

aan Bourgondiërs vierden het begin van het weekend met een van de befaamde cocktails waarom het café bekendstond.

‘Dat mantelpakje staat je goed.’

Sofie keek op de van de drankkaart en zag dat Philippe zwoel naar haar keek en zijn ogen van haar gezicht naar haar borsten liet glijden.

Ze reikte over de tafel en pakte zijn hand. Ze waren één jaar samen vandaag en ze was nog steeds tot over haar oren verliefd. ‘Kijk maar goed schat, meer zit er voorlopig niet in.’

Hij trok een zuur gezicht en hief zijn handen klagend omhoog.

‘Als je lief bent vanavond, mag je me misschien helpen uitkleden.’

Philippe grijsde en draaide zich onmiddellijk om naar een van de kelners die het terras bedienden.

Vijf minuten later proostten ze samen en genoten van het geroezemoes om hen heen en van de rauwe stem van Jacques Brel die vanuit het café over het terras golfde.

‘Hoe ging het met Marcel?’ Sofie zette haar cocktail neer. ‘Was hij blij je te zien?’

Philippe glimlachte en knikte. ‘Hij was lief geweest, zeiden ze op de opvang. En toen hij mij zag binnenkomen, rende hij op me af en noemde me papa.’

Sofie zag zijn ogen glinsteren van trots en voelde zich plots nog een beetje meer verliefd. Marcel, haar vierjarige zoon, was geboren uit een kortstondige eerdere relatie. Zijn biologische vader, een man die ze langer had gehaat dan geliefd, was inmiddels alweer twee jaar dood. Ze wist dat Marcel en Philippe een steeds hechtere band kregen en was daar blij om. Philippe was erg gek met hem en Marcel genoot duidelijk van zijn aandacht.

‘Hoe was het bij het Europees Parlement vandaag?’

‘Het secundaire parlement.’ Ze rolde overdreven met haar ogen, alsof ze geërgerd was. ‘Die kwaliteitsmedia van Wallonië zijn ook niet meer wat ze geweest zijn. Je weet toch dat Straatsburg ...’

‘Wij van de televisie zijn nou eenmaal ingesteld op het klootjesvolk,’ onderbrak Philippe haar terwijl hij speels hun eeuwige steekspel hervatte. ‘Nuance is saai.’

Sofies gedachten schoten naar de nacht dat ze hem had leren kennen, een jaar geleden. Het was de verkiezingsavond van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest geweest. Philippe was er als presentator van de Waalse nieuwszender **RBF** geweest, Sofie als EU-correspondent voor *De Standaard*. Toen de uitslag kwam, had Philippe de camera op haar laten richten en een microfoon onder haar neus gedrukt, waarschijnlijk in de hoop dat hij haar als bekend Vlaams journalist enige provocerende uitspraken kon ontlokken door haar de winst van de Franstalige socialisten in te wrijven. Dat was hem gelukt. De felle discussie waarin ze waren beland, was op alle grote Belgische nieuwszenders en actualiteitenprogramma's eindeloos herhaald. En toen een paar weken later bekend werd dat ze aan het daten waren, hadden ze wederom op alle voorpagina's van de roddelbladen gestaan.

Hij grijnsde opnieuw naar haar. 'Waar denk je aan?'

Sofie staarde in zijn bruine puppy-ogen en voelde haar hart opnieuw smelten. 'Aan hoe verschrikkelijk vervelend ik je een jaar geleden vond.'

'Niet meer dan?' Hij keek geschokt. 'Dan moet ik beter mijn best gaan doen.'

Toen ze één uur en twee cocktails later hand in hand via de Rue des Chapeliers naar de Grote Markt liepen en via de Haringstraat en de Kruidenmarkt doorstaken naar de Beenhouwersstraat, dacht Sofie even dat hij gelijk de daad bij het woord voegde.

'Weet je zeker dat we hier moeten zijn?' Ze keek met een vies gezicht om zich heen. De Beenhouwersstraat, ooit beroemd om zijn vele goede viszaken, was de afgelopen jaren hard achteruit gegaan en leek nu het domein van kebabzaken en obscure pizzeria's. Ze keek vragend opzij, maar Philippe zei niets terwijl hij haar rustig langs de opdringerige proppers en ronselaars loodste, die toeristen met goedkope prijzen hun smoezelige tenten in probeerden te lokken.

Pas aan het eind van de straat bleef hij staan voor een oud, bakstenen pand waar in rode neonletters *Chez Leon* op stond geschreven.

'Philippe, weet je het zeker? Ik ...'

Hij drukte een kus op haar wang en opende de deur. 'Hier eet je
de beste vis in Brussel, vertrouw me.'
En dat deed Sofie.

Erbil, Iraaks-Koerdistan, 7 september

Versterkt door de gloednieuwe speakers op de Mulla Afandi moskee galmdde het laatste gebed van de dag, over de verlaten huizen en stegen van de oude stad. Sam haastte zich naar beneden en liet zich meevoeren met de stroom mannen die langs de bouwputten, holle gevels en gebarricadeerde woningen liep. De citadel, zoals de oude kern van Erbil ook wel werd genoemd, besloeg een ovaal gebied met een oppervlakte van tweeëntwintig voetbalvelden. Het was dichtbebouwd met eeuwenoude huizen die, doorsneden met smalle steegjes, als een spinnenweb op een dertig meter hoog plateau lagen, dat als een donker eiland boven de rest van de stad uitstak. Dit deel van de stad werd al achtduizend jaar lang onafgebroken bewoond door mensen, maar op dit moment was er van de gebruikelijke drukte en het rumoer niets te merken.

Het nieuwe Koerdische regime had het voor elkaar gekregen de binnenstad op de UNESCO Werelderfgoedlijst te krijgen en was sindsdien bezig met grootschalige ontwikkeling van het gebied. De negenhonderd families die de rots bewoonden, waren gedeporteerd naar de buitenwijken van de stad en inmiddels was de zogenaamde reconstructie in volle gang. De vijfhonderd oude huizen, drie moskeeën en hammams waren veranderd in één grote bouwput. De citadel moest het kloppende hart van de Koerdische staat worden, een showcase voor de rijkdom en grootsheid van de Koerdische cultuur en geschiedenis. De herschape[n] oude architectuur was een reflectie van de nieuwe machtsstructuren, dacht Sam. Geschiedenis werd altijd geschreven door de overwinnaars. Dus kregen de nieuw gebouwde woningen een Koerdisch uiterlijk, historisch correct of niet. Dat hier en daar vroegchristelijke overblijfselen en Ottomaanse monumenten sneuvelde[n] omdat ze niet pasten binnen het Koerdische plaatje, was een goed bewaard geheim.

Net als de enig officieel overgebleven bewoner, de burgemeester van de bouwput, zoals hij zichzelf spottend noemde, Jamal Midhat. Volgens zijn taakbeschrijving moest Midhat samen met zijn familie

het waterbeheer in de oude stad regelen. De echte reden voor zijn aanwezigheid was veel simpeler: hij en zijn familie zorgden ervoor dat de lijn van permanente menselijke bewoning niet werd onderbroken, zodat Erbil haar claim op de titel *oudste stad van de wereld* in stand kon houden. Bijvangst was dat, gedurende de circa tien jaar die de bouw- en renovatiewerkzaamheden zouden duren, de midden in de stad gelegen wijk kon dienstdoen als vrijhaven voor van alles en nog wat. De door Jamal georganiseerde hondengevechten, bijvoorbeeld. Maar ook waren er in de leegstaande huizen een aantal bordelen voor de elite ingericht, was er een casino en had de geheime dienst verschillende verhoorlocaties tussen de ruïnes. Het was een perfecte plek, makkelijk af te sluiten, centraal gelegen en met erg weinig pottenkijkers. Een soort pirateneiland midden in de stad, omringd door een zee van religieus conservatisme.

Net voordat hij de hoofdpoort bereikte, de enig overgebleven in- en uitgang naar de oude stad, glipte Sam weg uit de stroom mannen, de schaduwen in. Het opgewonden gepraat vervaagde al snel toen hij omhoogliep langs de circa honderd aan elkaar gebouwde huizen die, als een soort stadsmuur, de buitenste ring van de bebouwing op de rots vormden. Alleen de monotone stem van de imam, een audio-opname wist hij, drong tot hem door. Want zelfs in een verlaten wijk mocht de stem van Allah niet tot zwijgen worden gebracht.

Midhat had hem, in ruil voor gevoelige informatie over een politieke rivaal, toegestaan een van de recent opgeknapte woningen te betrekken. Sam keek om zich heen, verzekerde zichzelf ervan dat hij niet was gevolgd, en glipte toen een leegstaand huis binnen dat een half blok van het zijne was verwijderd. Via de aaneengeschakelde dakterrassen liep hij naar zijn eigen woning. Daar controleerde hij de verschillende struikeldraden en andere voorzorgsmaatregelen die hij had getroffen om indringers af te schrikken, wachtte toen nog een minuut op zijn hurken in het donker en ging pas naar binnen toen hij er absoluut zeker van was dat niemand hem opwachtte.

Het eerste wat hij deed was zijn met nachtkijker uitgeruste geweer uit zijn tas pakken. Het was een wapen van Amerikaanse makelij waarmee over een afstand tot tweehonderd meter *kleverige kogels*

konden worden afgeschoten die een minuscule GPS-tracker bevatten. Toen liep hij terug naar buiten, zette het ding voor zich op de grond waarbij hij een tripod gebruikte om het wapen stabiel te laten rusten en ging vervolgens languit op het dakterras liggen. Zijn woning lag op een uitstulping van het plateau, waardoor hij een goed uitzicht had op de huizen om hem heen, de stad onderaan zijn voeten en de hoofdboort die op honderd meter afstand aan zijn linkerhand lag. Hij was precies op tijd. Door de afwateringsgaten in de smalle muur zag hij in het spookachtig groene licht van de nachtkijker drie Mercedessen de boort uitrijden. Ze hadden, zoals hij had verwacht, hun vertrek enigszins uitgesteld. Nu de meeste mannen van straat waren verdwenen, konden de auto's gemakkelijker manoeuvreren in de smalle straten en was er minder kans op opstoppingen en vertragingen.

De gepantserde Mercedessen waren identiek en hadden geblindde ruiten, zodat hij zelfs als het licht was geweest onmogelijk kon vertellen wie er in welke auto zat. Het enige wat hij zeker wist, was dat dit de drie auto's waren waarmee Guzman eerder die avond was aangekomen. Logischerwijze zat hij er nu weer in en Sams instinct vertelde hem dat Guzman waarschijnlijk in de middelste, meest veilige auto zat. Tijd om te twijfelen had hij niet. De wagens waren inmiddels halverwege de stenen brug die de hoofdboort met de lager gelegen weg verbond. Als ze beneden waren, zou zijn schootslijn worden onderbroken door bomen, huizen en andere voertuigen.

Sam schatte de afstand op 170 meter en richtte het wapen op de achterkant van de middelste auto. Tussen de bumper en het rechter achterwiel zou de tracker het minst opvallen, al zou hij bij een uitvoerige controle natuurlijk onmiddellijk in het oog springen. Hopelijk hadden ze daar vanavond geen zin meer in, peinsde Sam, terwijl hij zich concentreerde op het schot. Hij haalde de trekker over en zag een seconde later door zijn vizier dat hij doel had getroffen. Met het geweer in zijn hand stond hij op en liep terug naar binnen, zette zijn geweer weg en klapte zijn laptop open.

Hij bivakkeerde al drie maanden in de kleine woning, iets wat

overigens nergens uit viel af te leiden. Sam beperkte zijn aanwezigheid tot de woonkamer en de badkamer. Zijn spullen, een rugzak met kleding en slaappullen, een zwarte tas met wapens en een laptop, stonden constant ingepakt zodat hij binnen een minuut klaar zou zijn om te vertrekken, mocht het nodig zijn. Hij kookte nooit, niet alleen omdat de geur hem zou kunnen verraden, maar vooral omdat hij niet van koken hield. Waar hij kon, probeerde Sam hamburgers en pizza te regelen, zijn junkfood-verslaving was hem heilig. Alleen als dat echt niet lukte, zoals vanavond, at hij zijn door de overheid verstrekte kant-en-klarmaaltijden. Zijn lichtdiscipline was streng. Geen licht. Behalve als het echt niet anders kon, zoals op dit moment het zwakke schermlicht van zijn laptop de verduisterde kamer verlichtte. Op het scherm zag hij dat hij inderdaad doel had getroffen. De gps-tracker liet keurig zien hoe het voertuig zich door de straten van Erbil bewoog. Hij liet de laptop aanstaan en maakte zijn slaapplek voor de nacht in orde. Daarna ging hij zitten en pakte zonder te kijken een *meal ready to eat* uit zijn rugzak. Deze maaltijden in zakken waren eenvoudig op te warmen door een beetje water te doen bij de chemicaliën die werden meegeleverd, maar Sam nam niet de moeite. Hij at zijn maaltijd, Beef Stroganoff, koud en zonder smaak.

Daarna ruimde hij de boel op, deed het afval in een vuilniszak die hij dichtknoopte en klaarzette om morgen mee te nemen. Hij wilde geen geuren in en om de woning, laat staan ongedierte dat op de etensresten zou kunnen afkomen.

Vijf minuten later zat hij halfnaakt op zijn dunne slaapmat. Schoenen, pistool en mes binnen handbereik, laptop op schoot. Het icoontje op de laptop was tot stilstand gekomen in een buitenwijk van de stad en Sam bestudeerde de verschillende routes die hij kon nemen. Ten slotte klapte hij de laptop dicht, deed de oortjes van zijn iPod in en ging op bed liggen. Vrijwel onmiddellijk werd hij overmand door vermoeidheid. Over twee uur zou het middernacht zijn. Twee uur daarna moest hij op pad. Ergens midden in het *Greatest Hits*-album van Queen viel hij in slaap.

Alan woonde in de oude dienstwoning, direct naast de toegangspoort en grenzend aan de muur die de villa van Guzman omheinde. Het was niet de enige woning die de politicus bezat. Net als veel andere politici wisselde hij geregeld van verblijfplaats om zijn veiligheid te waarborgen. Maar dit was zijn hoofdwoning en daarmee automatisch ook de plek waar Alan meestal verbleef. Hij had Guzman direct voor de deur afgezet, een snelle ronde door diens huis gemaakt om zeker te zijn dat alles veilig was en zijn baas toen alleen gelaten. Terwijl twee mannen de drie auto's parkeerden, liet hij twee anderen een ronde door de tuin lopen. De andere vier waren tot halverwege de nacht vrij. Net als hij. Nu hij voor de deur van zijn eigen woning stond, voelde hij, zoals altijd wanneer hij thuis kwam, de spanning van zich afglijden. Ervoor in de plaats kwam vermoeidheid.

De geur drong zijn neus binnen zodra hij de deur opendeed. Hoewel het al laat was en Helin en zijn twee dochters al lang sliepen, kon hij nog precies ruiken wat zijn vrouw had gekookt. Dolma's, met vlees en kruiden gevulde wijnbladeren. Het was zijn lievelingsmaaltijd. Alan deed zijn schoenen uit in de gang en liep zonder een lichtje aan te doen op zijn sokken naar de keuken. Hij hoefde niet lang te zoeken. Helin had een portie voor hem bewaard en op een bord in de koelkast gezet.

Alan griste een vork uit de la en liep met het bord in zijn handen naar het kleine terras aan de zijkant van het huis. De schuifdeur trok hij zachtjes achter zich dicht om geen herrie te maken. Daarna liet hij zich met een zucht zakken op een van de stoelen en begon genietend te eten, terwijl de geluiden van de langzaam in slaap vallende stad over de hoge muur de tuin binnen sijpelden. Hij at langzaam, genoot van elke hap. Toen hij klaar was, ging hij terug naar binnen, zette het vieze bord in de gootsteen, viste een pakje sigaretten uit de keukenla en pakte er een uit. Eentje maar. Meer stond hij zichzelf niet toe. Hij wist wat tabak kon aanrichten, maar maakte zichzelf wijs dat één sigaret per dag geen kwaad kon. Hij liep weer naar buiten om de peuk aan te steken, want hij wist dat Helin de geur haatte. Terwijl hij op het terras kleine trekjes nam en de rook

zorgvuldig proefde, realiseerde hij zich opnieuw hoever hij het de afgelopen jaren had geschopt. Als rechterhand van Guzman lag Erbil aan zijn voeten. Hij herinnerde zich nog hoe anders dat tien jaar geleden was geweest. Hoe hij als gebroken man was teruggekeerd uit Duitsland en had moeten knokken voor een plekje in zijn vaderland. Zijn leven vanaf de grond had moeten opbouwen. Zonder vrouw en kinderen. Hoe anders de stad toen was geweest. Zo veel kleiner. Provinciaals. Armer. Hoe hij Helin had leren kennen en hoe zij hem een nieuw huis had gegeven. Een nieuwe familie.

Hij had het einde van zijn sigaret bereikt en schoot de peuk met zijn vingers weg. Hij zag het oranje opglouiende staafje met een gevoel van spijt in de duisternis verdwijnen. Alles was zo vluchtig. Zo kortstondig. Even dacht hij aan zijn eerste vrouw, Jamila, en aan hoe de haren van hun kleine jongen hadden geroken, maar hij verdrong die gedachten weer snel. Voor ze hem zouden kunnen overspoelen, wegvagen. Het verleden was dood. Het hier en nu, daar draaide het om. Helin en zijn twee dochters. Guzman. Meer was er niet. Meer hoefde hij niet.

Breda, Nederland, 7 september

Generaal Hein de Rijcke was gekleed in uniform. De immense reeks medailles hing op de linkerkant van zijn borst, aan de kant van het hart. In de spiegel zag hij dat het gewicht van de verzameling eremetalen zijn jas scheef trok. Dat ergerde hem, maar hoe hij ook ging staan en aan zijn medailles frutselde, helemaal recht kreeg hij hem niet.

Uiteindelijk gaf hij het op en liep langs zijn keurig geordende bureau naar de grote ramen van zijn kantoor. Het Gouverneursgebouw van de Koninklijke Militaire Academie in Breda keek uit over het Kasteel van Breda, waar de meeste aspirant-officieren sliepen en de paradeplaats was. Ook hier overheerste de symmetrie. Het was terug te zien in de vlaggenmasten, de bestrating en zelfs de manier waarop op dit moment de jonge militairen werden opgesteld.

Hein de Rijcke, ex-commando en Ridder in de Orde van Oranje Nassau, was een man van orde en symmetrie. Van discipline en tradities. Voor de buitenstaander leek de functie van gouverneur van de KMA hem dan ook op het lijf geschreven. Het was een eervolle functie, vol protocollen en ceremonies. Een functie waarbij hij een stempel kon drukken op de manier waarop toekomstige officieren zich dienden te gedragen, waaraan ze moesten voldoen. Hij wist dat hij voor veel van hen een soort legende was. Zijn overwinningen in Afghanistan en Mali, de succesvolle, grotendeels geheime operaties die hij had geleid in Irak, Congo en tal van andere *geitenlanden* zoals hij ze zelf noemde, hadden hem een staat van dienst opgeleverd waarvan veel *jonge honden* slechts konden dromen. De medailles die hem nu zo ergerden, werden door hen gezien als heldendecoraties.

Hein haatte het. Hij haatte de stompzinnige verering. Hij haatte deze functie waarin hij zich constant moest opdirken om rond te stappen als een parmantige pauw. Om zijn veren te vergelijken met de andere haantjes die om hem heen zwermde en naar hem pikten met hun scherpe snavels. Want voor Hein was een ding duidelijk;

de *eervolle* benoeming als gouverneur van de KMA was niets anders dan een verbanning. Hij was weggeroepen uit het veld, weggehaald bij het vuur en het echte werk, om zijn laatste dagen in dienst te slijten als een veredelde schooldirecteur. Dit was geen erefunctie, het was een eindstation.

Kleine spikkeltjes, die als bij toverslag verschenen op de ruiten, vertelden hem dat het miezerde. Voor de jonge militairen buiten maakte dat niet uit. Ze moesten er staan. Weer of geen weer.

Een kloppje op de deur. Hein beantwoordde het met een krachtig 'binnen,' maar nam niet de moeite zich om te draaien.

'Hein, we moeten gaan.'

Hein staarde nog steeds naar buiten. Vandaag zou een nieuwe lichte officieren worden beëdigd. Het zou zijn laatste kunstje worden. Onwillekeurig verplaatste hij zijn hand naar zijn jas en voelde aan de stof. Het kraken van papier eronder vertelde hem dat hij de envelop niet was vergeten.

'Hein, kom mee.'

Hij draaide zich om. Er was maar één man in zijn directe omgeving binnen de krijgsmacht die hem, zelfs binnen de muren van zijn kantoor, met zijn voornaam durfde aan te spreken.

Jaap Lamberts was al jaren zijn adjudant. Zijn rechterhand. Zijn ogen op de werkvloer. Zijn klankbord. Ze hadden samen in Afghanistan gezeten, Mali en Congo. Lief en leed gedeeld. Jaap was hem, terwijl hij een bliksemcarrière maakte, gevolgd van standplaats naar standplaats.

Hein knikte. 'Let's go.'

De grote man in de deuropening stapte opzij om Hein door te laten en sloot de deur van het kantoor achter zich.

Hein had een groot respect voor onderofficieren. In zijn ogen waren zij de ruggengraat van de krijgsmacht en hij prefereerde hun vaak ietwat ruwe gezelschap boven dat van de meeste hoge officieren die meer weg hadden van weekbuikige ambtenaren dan de militairen die ze pretendeerden te zijn.

Hij rechte zijn rug. Met elke stap die zijn voeten maakten op het antieke, in visgraat gelegde parket, kreeg hij zijn gezicht meer in de

plooi. Uiteindelijk was de essentie van dit soort ceremonies hetzelfde als die van gevechtsmissies. Je deed wat je moest doen en zorgde dat je er klaar voor was.

Het miezerde nog steeds, maar hij merkte het nauwelijks toen hij de gouverneurswoning verliet en, met Jaap in zijn kielzog, over de paradeplaats liep om de aangetreden militairen te inspecteren. Hij knikte de mannen en vrouwen vriendelijk toe. Een middagje handjes schudden en glimlachen kon hij nog wel opbrengen. Hij was er klaar voor.

